

Ledamöterna i
Pedagogiska rådet

Akademiskt skrivcentrum: verksamhet, erfarenheter och framåtblickar

Sedan ht 1996 har jag på uppdrag av Rektor och Pedagogiska rådet arbetat som ”pedagogisk skrivkonsult” med frågor som rör undervisning i akademiskt skrivande. I denna egenskap har jag varit knuten till Enheten för pedagogisk utveckling, men formellt sett har arbetet bedrivits som en del av min tjänst vid Institutionen för nordiska språk, och det har finansierats med den rörliga resurs för (språk)pedagogiskt arbete som skapades i samband med utvecklingen av Fackspråkligt kurscentrum. Omfattningen har växlat mellan 40 och 50 % av heltid.

I en tidigare rapport (1999-01-26) har jag beskrivit verksamheten mellan ht 1996 och vt 1999. I denna rapport kommer jag att dels redogöra för utfört och planerat arbete under innevarande treårsperiod, dels summera mina erfarenheter för hela perioden, dels peka på några angelägna uppgifter framöver.

Utfört och planerat arbete 1.7.99– 31.6.02

Verksamheten har under innevarande period bedrivits på i stort sett samma sätt och med samma mål som tidigare (pedagogiskt utvecklingsarbete med inriktning på undervisning i akademiskt skrivande). Det innebär bland annat att jag har ordnat seminarier för universitetets lärare kring aktuella ämnen med anknytning till studenters skrivande (minst två per termin), att jag besökt ett antal universitetsinstitutioner samt att jag deltagit med föredrag och föreläsningar i olika sammanhang (t ex på universitetets årliga Campuskonferens och på PU-enhetens kurser för nya lärare och forskarhandledare). Bland de ämnen/institutioner som jag har besökt kan nämnas: JMK, arkeologi, naturgeografi, kriminologi, biologi, internationell pedagogik och företagsekonomi. Då och då har jag givetvis också sökt upp

eller fått besök av enstaka personer för samtal kring undervisning i akademiskt skrivande samt deltagit i seminarier och konferenser kring akademiskt skrivande eller med pedagogisk inriktning.

Under perioden har jag vidare skapat en hemsida som innehåller information och tips om (undervisning i) akademiskt skrivande (www.pu.su.se/asc), avslutat projektet *Läskiga uppsatser* (se PU-rapport 1999:3) samt inventerat problem och metoder vad gäller undervisning i akademiskt skrivande vid Stockholms universitet (se PU-rapport 2000:3). På den omtalade hemsidan kan man bland annat se vilka seminarier som anordnats sedan oktober 1998 (klicka på [Kalendarium](#)). Jag har också producerat ett antal PM och ansökningar under perioden samt initierat ett forskningsprojekt kring studenters skrivutveckling som finansieras av Stockholms universitet (särskild resurs plus en doktorandtjänst).

På dagordningen under resten av vt 02 står framför allt följande uppgifter: att verka för att någon form av skrivstöd för studenter införs (se vidare nedan), att ta fram en konkret och realistisk ”skrivpolicy” för Stockholms universitet (dvs krav som kan och bör man ställa på språkbehandlingen i t ex studentuppsatser) samt att dokumentera mina erfarenheter på området ”undervisning i akademiskt skrivande”: dels i form av en utbyggd hemsida, dels i form av ett kompendium för universitetets lärare.

Erfarenheter

Som redan framgått har jag dels varit knuten till Enheten för pedagogiskt utvecklingsarbete på omkring halvtid, dels varit kvar på min ämnesinstitution (nordiska språk). Denna organisatoriska lösning har enligt min uppfattning fungerat mycket bra, och den har också som jag ser det klara förtjänster. Anknytningen till PU-enheten har gjort det lätt att nå ut till institutionerna, och jag har också upplevt att jag genom denna anknytning haft ett starkt mandat att bedriva min verksamhet. Dessutom har det varit roligt och stimulerande att ha hela universitetet som arbetsfält.

Anknytningen till nordiska språk har samtidigt inneburit att jag har kunnat hålla kontakt med personer och utvecklingstendenser inom mitt eget ämne, något som varit minst lika viktigt för mitt arbete. Det bör emellertid också påpekas att det naturligtvis inte alltid är helt oproblematiskt att bedriva två parallella halvtidssysslor.

Omfattningen (40-50 % av heltid) har varit lagom, dvs det har funnits tid till såväl mer långsiktiga och övergripande projekt (*Läskiga uppsatser*, institutionsenkäter osv) som mer kortsiktiga sådana (seminarier, föreläsningar, institutionsbesök och liknande). Till stor del beror detta på att efterfrågan på konsultationer och institutionsbesök inte varit allt för stor (ca fem per termin i genomsnitt kanske), vilket i och för sig varit bra, eftersom detta inneburit att jag även hunnit med andra saker. Bara denna del hade annars kanske kunnat fylla hela min tid.

Däremot har det funnits en relativt stor efterfrågan på undervisning i akademiskt skrivande för studenter. Här har jag emellertid varit tämligen restriktiv, eftersom jag inte sett det som en huvuduppgift att undervisa andra institutioners studenter. Jag har dock gjort ett och annat undantag för att på så sätt få en inblick i hur det går till på olika institutioner. Min ambition har då varit att även försöka engagera lärarna i detta, dvs tanken har varit att lärarna sedan skulle fortsätta med denna undervisning på egen hand, men riktigt så har det tyvärr inte fungerat alla gånger, och kanske har denna ambition varit för hög eller missriktad. Under alla omständigheter kan man konstatera att det finns ett behov av denna typ av undervisning.

Intresset för seminarierna har varit glädjande stort. Med ett aktuellt och angeläget ämne och en väl genomförd informationsspridning så har det inte varit några problem att samla mellan 20 och 30 stycken deltagare vid varje tillfälle, vilket väl får anses som rätt bra med tanke på att många har en pressad arbetssituation och att utbudet av liknande aktiviteter vid Stockholms universitet är stort. Några gånger har deltagarna till och med varit fler men ibland naturligtvis också färre. Om det har varit samma personer som hela tiden har besökt seminarierna eller olika deltagare från gång till gång vet jag inte med säkerhet, men mitt intryck är att det nog har varit båda delarna.

Seminarierna har som jag ser det tillgodosett flera olika behov. De fungerat som en mötesplats för intresserade personer från olika ämnen och institutioner, och genom sin regelbundenhet har de dessutom skapat stadga och kontinuitet i verksamheten. I detta forum har vidare aktuella och angelägna frågor kunnat föras upp på dagordningen och diskuteras.

Det elektroniska nätverket *Vetskriv*, vilket sjuöppades under föregående treårsperiod, har däremot inte fungerat som diskussionsforum och mötesplats, dvs inga spontana diskussioner har förekommit där utan endast enkelriktad information från min sida. Å andra sidan har detta varit ett

enkelt och effektivt sätt för mig att nå ut med information på till intresserade ”prenumeranter”. (Listan omfattar för närvarande ca 100 personer.)

Den inventering av undervisningen i akademiskt skrivande vid Stockholms universitet som jag genomförde vt 2000 (PU-rapport 2000:3) visade framför allt två saker. Det ena var att det på många håll ”finns en medvetenhet om vad som krävs när det gäller undervisning i akademiskt skrivande och en vilja att åstadkomma förbättringar i olika avseenden” (s 5). Många förbättringar har också kommit till stånd på senare år, inte minst vad gäller genomströmningen. Det andra var att det bland lärarna finns ett utbrett missnöje med studenternas varierande eller bristande skrivförmåga: en allt större grupp av studenter tycks ha problem med att skriva en korrekt och begriplig svenska. Denna fråga säger sig dock många institutioner ha svårt att hantera: man har helt enkelt inte tid eller så tycker man sig inte ha kompetens nog eller så lägger man ned alldeles mycket arbete.

Från studenthåll betonar man å andra sidan framför allt svårigheterna med att bli klar med sin uppsats i tid eller över huvud taget, och inte sällan efterlyser man dessutom ytterligare hjälp och stöd i form av mer handledning, fastare ramar och liknande. Detta framgår bland annat av projektet *Läskiga uppsatser* (se PU-rapport 1999:3) där vi intervjuade 64 studenter från åtta olika ämnen.

Framåtblickar

Den viktigaste uppgiften framöver är enligt min mening att utveckla någon form av skrivstöd för studenter. Det finns flera skäl till detta. Ett är naturligtvis arbetsmarknadens krav. Samhället behöver idag allt fler arbetstagare som inte bara är akademiskt utbildade utan också goda skribenter. Detta innebär i sin tur ökade krav på oss att utbilda sådana studenter. Bland annat har som bekant kraven på genomströmning ökat, och dessutom måste dagens studenter skriva C-uppsats eller motsvarande, vilket inte var fallet tidigare.

Samtidigt har just detta som redan framgått visat sig vara ett stort problem: att skriva uppsats eller examensarbete är det som studenterna tycker är svårast och som tar längst tid, och inte sällan hörs klagomål från såväl arbetsgivare som universitetslärare över studenternas dåliga skrivförmåga. Därtill kommer också ambitionen att bredda rekryteringen till högskolan

och öka mångfalden bland de studerande, vilket kommer att ställa andra och betydligt större krav på högskolans förmåga att snabbt utbilda nya skrivkunniga akademiker, något som för övrigt redan har börjat märkas på flera håll.

Värt att notera här är också att det i universitetets förslag till handlingsprogram för grundutbildningen framhålls att "berörda nivåer" inom universitetet under den närmaste treårsperioden ska verka för att "bättre språkkunskaper både i svenska och främmande språk bibringas studenterna" (s 7).

Något bör med andra ord göras om kvalitet, genomströmning och arbetsinsatser ska kunna hållas på en någorlunda rimlig och acceptabel nivå även i fortsättningen. Exakt hur detta ska gå till och inom vilka organisatoriska ramar det bör ske osv, måste givetvis diskuteras närmare. Här följer till att börja med några grundläggande principer och en "idealmodell" som kan användas som utgångspunkt för fortsatta diskussioner.

En viktig princip är att stödet bör vara relativt generellt. Detta behöver inte betyda exakt likformighet över hela universitetet, men det bör under alla omständigheter vara ämnesöverskridande. Att varje enskild institution ska syssla med detta på egen hand är förmodligen inte särskilt effektivt, och på många håll säger man sig dessutom inte ha tid och kompetens för denna typ av uppgifter. En annan viktig princip är att det gäller att fånga upp dem som behöver stöd så tidigt och snabbt som möjligt.

En tredje princip är förstås också att det gäller att så tidigt och snabbt som möjligt minska antalet studenter som behöver stöd.

Idealt sett borde alla nybörjarstudenter genomgå någon form av allmänt diagnostiskt prov och en kort introduktionskurs i vad det innebär att skriva på universitetet. Ett alternativ är att bedömningen av nybörjarstudenternas skrivförmåga sker lokalt på institutionerna som då (eventuellt med hjälp av vissa riktlinjer) får avgöra vilka studenter som är i behov av stöd. När man funnit dessa studenter, så är tanken att de ska få hjälp av en "skrivstödsenhet" inom universitetet, där de får genomgå en kortare kurs av ovannämnt slag. Förhoppningsvis kan de flesta sedan klara sig på egen hand, men en del kommer antagligen att behöva mer stöd, vilket då bör erbjudas i form av ytterligare skrivundervisning och fler skrivövningar. De som därefter fortfarande är i behov av stöd bör sannolikt avrådas eller

uppmanas att söka hjälp på annat håll och avvakta med sina universitetsstudier.

Dessutom vore det önskvärt att det i anslutning till en sådan skrivstödsenhet också fanns en s k skrivverkstad dit studenter spontant kunde söka sig och få hjälp med skriv- och textproblem av mer tillfälligt slag (dvs med problem som är relaterade till en speciell uppgift).

Även forskarutbildningen med sina nya och hårdare krav på genomströmning skulle för övrigt antagligen ha en del att vinna på att det anordnas ämnesöverskridande kurser i akademiskt skrivande, till exempel inom respektive fakultet. Just mötet mellan olika ämnen och traditioner torde ha goda förutsättningar att bidra till att öka doktorandernas medvetenhet om, och ge dem perspektiv på, det egna ämnets textnormer och skrivtraditioner.

Införandet av ett allmänt skrivstöd för studenter innebär dock inte att lärarnas behov av stöd och fortbildning försvinner – tvärtom. Om en så pass omfattande satsning som detta ska fungera och få genomslag så krävs det naturligtvis att alla inblandade drar åt ungefär samma håll, dvs det måste föreligga en relativt stor enighet och samsyn kring vilka krav som man bör ställa på studenternas texter och skrivande, och en sådan enighet och samsyn kan förmodligen bara åstadkommas genom en fortlöpande dialog över ämnes- och institutionsgränserna. Mycket litet vore ju vunnet om man på institutionsnivå inte följer upp den här föreslagna skrivstödsenhetens arbete. Därtill kommer att huvudansvaret för undervisningen i akademiskt skrivande under alla omständigheter måste och kommer att ligga på institutionerna. Det som en skrivstödsenhet kan bidra med gäller ju i första hand mer allmänna skrivfärdigheter som förmågan att åstadkomma texter som är grammatiskt korrekta, stilistiskt adekvata och begripliga. Mot denna bakgrund framstår behovet av fortbildning och stöd för lärarna inom området ”undervisning i akademiskt skrivande” som minst lika angeläget som tidigare.